

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 12.

V Celovcu 20. decembra 1876.

Leto VIII.

Božična.

Betlehemska čuj planjava!
Kako čudo se godi;
Nad teboj se poje slava
Detetu, ki se rodi.

Rojen je, ki imel je priti,
Da nas reši pekla spon,
Stvarnik sveta siloviti
Zbral na zemlji si je dom.

Zbral za dom si je Devico
'Z hiše kralja Davida,
Lepo Sijona kraljico,
Čisto in brez madeža.

Zvezda narodom oznani,
Da prišla je luč svetá,
Prišel da pričakovani
Sin Očeta iz neba.

Vi pastirji se zbudite!
Angelj božji vas budi;
Tje v Betlehem hitite,
Dete božje tam leži.

Zemlja poskakuj radosti,
Ker rešitelj tvoj je tu!
Večni vklančaj se modrosti,
Tvoj'mu stvarniku Bogu.

P.

Sabinka, slovenska junakinja.

Povest iz začetka XV. stoletja.

(Spisal Andrejčkov Jože.)

(Dalje.)

Onega jutra vzeme sveti mož svojo bučo ter gré v gozd k studencu po vodó. Ko pride domú, najde v berlogu na ležišču majhnega dečka, zavitega v žensko krilo, ki se je mraza ves tresel. Začuden gleda to nenadno prikazen, še bolj sterno pa opazuje deček velicega, čudno oblečenega moža z dolgo brado in veliko palico v roki, na katerej je imel navezано bučo.

„Ljubó dete, kako prideš ti tu sem?“ ogovori ga prijazno puščavnik.

„Neka stara žena me je sem pripeljala ter me pustila rekoč, naj le tiho bodem, da me kedo ne sliši, — prišel bom kmalo zopet domu k mami,“ odverne deček neustrašeno.

„Kedo pa je bila tista žena, da te je samega pustila?“

„Ne vém; rekla je, da mora iti domu. Neki gerdi možje — Cigani — so naji bili zaperli v kočó, potlej sva pa ušlá skozi okno in bežala sem v gozd. Mene je tako zeblo!“

„Ali je bila ona žena mar tvoja teta?“

„O ne!“

„Kje pa so mama?“

„Doma pri atu!“

„Kedo pa so tvoj ata?“ poprašuje puščavnik dalje smeje se dečkovim priprostim odgovorom.

„Naš ata so gospod. Meč imajo, pa konja, ki ima belo lisko na čelu. Meni so tudi obljubili, da mi bodo kupili konja, ko bom večí, ako se bom pridno učil. Sedaj že znam brati, vse čerke že poznam, gospod kaplan so me naučili.“

„To je prav lepó, ljubi dečko, da si tako priden,“ pohvali ga puščavnik. — „Kako pa ti je imé?“

„Vilko! — Ko je bil moj god, so mi kupili ata lep meč, pa ga imam doma v škrinji, mama so mi ga shranili, da ga ne zgubim. — Moja sestra pa se zove Anica; majhina je še, še govoriti ne zna, jaz že znam moliti. Ona pa družega ne zna, nego vedno jokati; tako sitna je.“

„Zakaj pa nisi doma pri atu in mami?“ poprašuje dalje puščavnik, ki bi bil rad kaj več zvedel o dečkovi osodi.

„Ne vem. Sinoči smo bežali iz grada, ko so prišli tatje, sem pa ušel stari pestunji, ki je počasi kobacala po snegu in večkrat padla, ter tekel za atem, ki so bili že daleč spredaj. Doli v germovji me pa nakrat zgrabi kosmat mož, zamaši mi usta ter me nese seboj — daleč tje v neko bajto. Jaz sem tako jokal! Ravno tako kosmat je bil, kot vi, pa vi niste tako gerdi, kot je bil oni.“

Puščavniku se je reč nekoliko pojasnila in koj je sprevidel, kaj je moralo prav za prav biti. — „Le miren bodi!“ tolaži fantiča, „jaz bom že skerbel, da prideš kmalo k atu in mami domu.“ Potem nekoliko porahlja mah ter mu napravi kolikor mogoče gorko postelj, da ni dečka zeblo. —

Ne dolgo potem prikaže se pri vhodu mladeneč s svitlim mečem v roci.

„O jemine, naš Bogomil!“ vsklikne deček, uide puščavniku iz postelje ter plane prišlemu nasproti. „Tukaj-le sem, Bogomil, tukaj-le! Že vendar prideš po mene; le berž pojdiva domu, jaz sem že zeló lačen.“

„Vilko, kaj si tukaj!“ zakliče radostno Bogomil ter pritiska dečka k sebi. Dolgo ni mogel govoriti prevelicega veselja, le poljuboval je dete ter pritiskal na persi, kot bi bilo njegovo lastno. — Potem naznani puščavniku vse ob kratkem, kaj se je pripetilo, in obadva se nista mogla dovelj načuditi čudoviti dečkovi rešitvi. —

Neutegoma se odpravi Bogomil z Vilkotom proti domu. Ko prideta iz gošče, zapazita v dolini četo jezdecev, — bili so grajski hlapci, ki so v nekaki zadregi sem ter tje šverkali, kot ne bi vedeli, kam bi se obrnili.

Bogomil vzame dečka v naročje ter hiti ž njim proti omenjenemu kraju. Zdajci mu pridirja po bliskovo nasproti jezdec, plane s konja ter se oklene otroka. — Bil je grajšček sam, ki je bil Bogomila že od daleč zapazil.

„O moj Vilko, priserčni Vilko!“ pravi s solzami v očeh objemaje in poljubovaje otroka. — „Zopet te imam, rešen si, — sedaj je vse dobro.“ —

Nihče ni več mislil na roparje, temuč grajšček zaukaže naravnost domu jezdit, da bi berž prinesel nesrečni ženi radostno sporočilo. Nekateri izmed hlapcev pa je po strani pogledoval malega Bogomila mislé si: „Ta jo je dobro okrenil, ko bi bil jaz tako srečen! Padlo mu bo nekaj v pest, več, nego mi vsi drugi na leto zaslužimo.“

Domu prišed pokliče grajšček Bogomila. Moral mu je vse natanko razodeti, kako je našel dečka. —

„Zahtevaj plačilo!“ pravi potem plemenitaš. „Preveliko ne bo, zahtevaj, kar hočeš, da si mi le otroka otel.“

„Gospod!“ pravi mladeneč s slovesnim glasom, „moja služba v vašem gradu je pri kraju. Le eno prošnjo imam, lahko mi jo izpolnite, in družega plačila ne bom tirjal. — Oprostite Ožbeta iz ječe! Vedite, jaz nisem mladeneč, temuč deklica, ne zovem se Bogomil, temuč Sabinka. Ožbe je moj brat, kajti zrasla sva skupaj pod eno streho v varstvu blage žene, ki sedaj tuguje doma po svojem gojencu. Izpustite jetnika, dovelj je že prestal, — morda po nedolžnem.“

Grajšček in njegova žena sta stermela osupnjena pri teh besedah, kot okamnena. Nihče ni vedel, je-li resnica, kar slišita, ali se jima le sanja. Še-le, ko ju Sabinka bolj natanjko prepriča, verjela sta, in nista se mogla dovelj načuditi velikodušnemu dekličinemu ravnanju.

„Če je takisto,“ pravi potem grajšček, „mora Ožbe še to uro iz ječe. Kar sem obljubil, moram tudi izpolniti. Vse mu je odpuščeno! Tvoj trud pa bodem dovelj poplačal, Sabinka, ko zopet dobim novo premoženje, sedaj so mi vse pobrali tatje, da ti ne morem kaj vrednega dati.“

Sabinka se mu vesolja jokaje zahvali za Ožbetovo pomiloščenje, potem pa hiti z jetnišničarjem v ječo, da bi Ožbetu sama naznanila to veselo novico.

Ožbe je bil tedaj po dolgem terpljenji zopet rešen ter je užival zlato svobodo.

15. Nova žalost in skerb.

Nekaka posebna čut navdaja človeka, ako je prebil dolgo časa na ptujem, kjer mu ni bilo dopuščeno uživati naravine krasote domačega kraja, kedar pride zopet pod milo, domače nebo in se ondi razgleda. Ves svet se mu zdi nekako širji, gore visočjeje, gozdje bolj mikavni in cvetke po pisanih livadah prijetnejše duhteče. Vsaka najmanjša stvarica ga zanimiva, vsak količek ima kaj posebnega zanj, kar mu prej nikdar ni prišlo na mar. Tu rasto drevesa, ki jih prej še ni bilo, ondi iščejo njegove oči stari, košati hrast, pod katerim se je tolikrat hladil, — ni ga več. Nemila sekira ga je posekala in le iz tal moleči štor kaže mu še, kje je stalo orjaško drevo. Na poti srečava ljudi, s

katerimi že dolgo ni občeval. Vsi drugačni se mu zdé, odkar jih ni videl. Ta se mu zdi zelo postaran, ondi zagleda deklico v najlepšem cvetu, ki je bila ob času njegovega odhoda na ptuje še čisto otročja. Marsikacega kmečkega očanca ali mamko misli pozdraviti kje na polji, pa ni jih več. Bela žena jih je že zdavnej pokosila in zdaj spijo mirno spanje v hladnem grobu na pokopališču. Koliko obrazov sreča na poti, ki so mu čisto neznani; molče zijajo vanj — neznanega ptujca, potem pa gredo dalje ne prašaje, kedo je in kam gre. Tako blizo se godi vsakteremu, ki pride čez več let zopet v svoj rojstni kraj, — med svojimi domačimi je ptujec. — Še veliko drugače pa se mora zdeti človeku, ki je preživel delj časa v zaporu, v temni ječi, kjer ni videl nikdar jasnega neba niti krasne narave, ako pride zopet na prosto. Kako vse novo se mu zdi po okolici, koliko krepkejši je zrak, ki ga diha, koliko prijetnejšo vonjavo puhté cvetice, odkar jih ni duhal, kolikanj krasnejše so ozaljšana drevesa z zelenjem in kako prijeten hlad je v njihni senci.

To vse je občutil tudi Ožbe, ko je bila tačas narava še pod belo zimsko odejo skrita ter ni bilo po okolici najti niti pisanih cvetlic, niti zelenih dreves, zdelo se mu je vendar zunaj vse tako veličastno, kot bi bil prišel nakrat v kako začarano deželo, kjer se vse leskeče dijamantov in zlata, kakor mu je v otročjih letih pripovedovala sivolasa starka Špela. Hvaležnosti so se obračale njegove oči proti nebu — proti Najvišemu, ki je podelil tudi najmanjšemu červičku prostost, da se raduje življenja na božjem svetu, in goreča molitev puhtela je iz njegovih persi v zahvalo Onemu, ki tako modro vlada vse na svetu ter tudi njega ni pozabil v temnej ječi.

Večer je. — Solnce se je že zdavnaj skrilo za gore in samo kervavo-rudeča čerta na obzoru kaže še njegovo sled. Debel sneg leži po planjavi, katerega borno zimsko solnce še ne more raztopiti s svojimi žarki, drevesa po gozdih in vertih molé svoje goste veje kviško, po katerih se zibljejo vrane, kavke in drugi ptiči, katerih ni prepodila ostra zima v gorkeje kraje, ter naznanjajo s svojim neprijetnim krikom, da se spravljajo k pokoju; sicer pa je vse tiho okrog, kajti vsakteri je vesel, da more sedeti pri gorki peči ter se greti, ko je že po dnevi dovelj prezebal v gozdu opravljaje naloženo mu tlako po grajščakovem ukazu.

Iznad kože ob Muri, v katerej je vladala celo zimo žalost in tuga, dviga se višnelkasti dim proti oblakom, znamenje, da vlada v njej zopet življenje, kot nekdaj. — Sabinka stoji pri ognjišču, kjer plapoli velik ogenj, ter pri-
stavlja in odstavlja lonce, preceja vodo iz posode v posodo, kakor se jej najbolj prav zdi. Ona že vé, saj je, čeravno še mlada, vendar že izverstna gospodinja. Njen obraz je bleđ, kot zid, oči zajokane in večkrat si otere z zastorom globoko vzdihnivši debele kaplje, ki jej priteko po licu. Kaj je deklici, da žaluje, da se joče?

Tudi stara Špela ni vesela, čeravno ima zopet Ožbeta doma. V dve gubi stisnjena čepi poleg ognjišča in zré v eno mer v plapoléči ogenj, zdaj globoko vzdihne, zdaj jame zopet potihoma moliti, in kedar pogleda Sabinki v obraz, vderó se tudi njej solzé curkoma po licu.

„Mati, pojdite v postelj, se boste prehladili,“ pravi čez nekaj časa Sabinka, „jaz bom že sedaj sama pripravila vse, ko ste mi pokazali, kako naj storim.“

„Ali dekle, ti se boš prevzela,“ odverne starka skerbljivo, „preveč se trudiš. Cele noči nič ne spiš, zraven pa še žaluješ. Čuvaj se nekoliko in privošči si počitka, jaz bom že sama tudi lahko včasih stregla Ožbetu.“

„Ne ne, mati, vi še niste prav terdni, le spat pojdite, jaz bom že sama opravila, saj sem mlada.“

Neskončna radost, zraven pa tudi skerb, navdajali ste Špelo, videti, kako blago rejenko ima, ki si ne da ni miru ni pokoja, ki hoče vse sama storiti, samo, da bi vstregla njej in Ožbetu. Ne upaje si več ustavljati se deklčinim zahtevam, zleze Špela počasi v svojo kamrico, počene na postelj in sklenivši roki, jame polglasno opravljati svojo večerno molitev; saj spati jej ni bilo mogoče.

V sobi na postelji leži Ožbe upadlega obraza in z zatisnjenimi očmi. Neredno, naglo dihanje naznanja, da je bolan. — Grajšček ga je sicer hotel po oprostjenji v gradu obderžati ter mu podeliti zopet prejšno mesto, pa Ožbe ni hotel ondukaj ostati, temuč se je raji vernil v nekdanjo prosto kočo, kjer je preživel najslajša leta. Zadovoljno in veselo bi bil živel tukaj s Sabinko in Špelo, saj priprosti človek potrebuje tako malo, da živi srečno, — ali osoda je naklonila, da njihovo terpljenje še ni bilo pri kraju. — Nezdravi, vlažni zrak v ječi in slaba hrana, še bolj pa žalost in sramota, ki jo je moral prestati Ožbe, prevzeli ste ga tako, da se ga polasti huda vročinska bolezen, ter je njegovo stanje prihajalo od dne do dne vedno nevarnejše. — Sabinka je bila tačas res njegov pravi angelj varuh. Niti po dnevi niti po noči ga ni zapustila, večkrat si celo še urice spanja ni privoščila, čeravno jo je Špela opominjala, naj se varuje vsaj nekoliko, da še ona ne zboli. Kolikor je vedela in znala, mu je neprenehoma stregla, mu pripravljala zdravila ter skerbela po zmožnosti tudi za dobro in primerno hrano. —

Ko Sabinka izcedi zavreti čaj v majhino škudelico, odpre varno sobine duri ter zleze po perstih stopaje noter.

„Ožbe, ali spiš?“ popraša pol glasno.

„Naka; kaj pa je?“ pravi bolnik ter odpre oči.

„Ná, tukaj sem ti pripravila čaj iz raznih zelišč, le pij ga, boš videl, da ti pomaga. Mati so nabrali te rože med šmarnimi mašami ter jih posušili, rekli so, da imajo veliko zdravilno moč v sebi in so že mnogim pomagale, morda bodo tudi tebi.“

Bolnik se skloni na postelji ter vzeme škudelico, popije počasi zdravilo, potem pa se zopet vleže rekoč: „Sabinka, ti se preveč trudiš za-me, sama sebi nič ne privoščiš. To ni prav.“

„Oh ne govori tako,“ odverne deklica, „jaz sem zdrava, hvala Bogu! In ako imá človek zdravje, imá vse. Ko bi mogla kaj več za-te storiti! pa kaj ker ni!“ —

Ožbe je nekaj časa ležal mirno, kot bi spal, potem nakrat globoko vzdahne in sklene roki na persih.

„Ožbe, ali ti je huje?“ popraša deklica boječe, ki je sedela pri njegovem zglavju in pazila na vsak dihlej.

„Ne! Tvoje zdravilo me je precaj pokrepčalo, mnogo lagleje mi je. — Ali zakaj pa ne greš spat? pozno je že.“

„Ne skerbi za-me, jaz nisem zaspana,“ pravi Sabinka. „Čula bom še nekoliko pri tebi.“

Ožbetu je bilo znati, da ima nekaj posebnega na jeziku, kar bi rad Sabinki razodel, pa nikakor ni mogel izustiti. — Po dolgem molku pravi slednjič: „Sabinka, ti nisi huda name, in vendar sem te hudo razžalil.“

„Za božji čas, Ožbe, kaj si neki domišljaš! Ti mene nisi nikdar razžalil, saj si bil vedno tako prijazen z menoj. Pusti vsaj sedaj takove reči iz nimar, ki ti še bolj škodujejo!“

„Dà, Sabinka, jaz sem te razžalil, zelo razžalil, to dobro čutim. Zakaj sem se pečal z Dobičkom? zakaj nisem slušal stare žene, ki mi je dobro hotela? Ko bi bil njo ubogal, ne bi bil padel v takovo nesrečo. Bog me je pravično kaznoval, zaslužil sem, da me sedaj tepe, ker nisem slušal dobrih svetov, ker nisem ubogal modre žene ter sem nepravilčno ravnal s teboj, ki si mi bila vedno tako dobra. Oh Sabinka, ako mi Bog zopet zdravje podeli, vse bom zopet poravnal, storil bom, kar želi stara Špela, — tebe ne bom nikdar pozabil.“

„Ne muči se s tem, Ožbe, kar ni nič!“ prigovarja mu Sabinka na tihem jokaje. „Saj vem, da si imel vedno dobro sercé, da Sabinke nisi nikdar sovražil, le brezvestni ljudje so te bili za hip preslepili ter te skušali vjeti v mrežo, pa Bog je drugače preobrnil njih naklepe. Sedaj je vse dobro, vse pozabljeno, — jaz nisem nikdar nič verjela, kar so govorili ljudje.“

Solze hvaležnosti prikapale so iz Ožbetovih oči, molcé je podal Sabinki roko ter dejal: „Sabinka, ti mi toraj vse odpustiš?“

„Jaz ti nimam kaj odpustiti, ker mi nisi nikdar nič žalega storil. Saj si me vselaj tako prijazno imenoval svojo sestro.“ —

Kakor se zlató spoznava v ognji, tako se tudi pravi prijatelji in prijateljice spoznava v nesreči. To je Ožbe dobro razvidel. Ni li bila Sabinka prva, ki ga je obiskala v ječi? ga ni li ona rešila? Ni li sedaj v bolezní ona njegova edina strežnica in tolažnica? Kaj je bilo bogatemu Dobičku in njegovi ošabni hčeri več mar zanj, odkar je postal siromak! Nič ni hotel več vedeti o njem, in kjer ga je le mogel, ga je obrekoval, kot malopridneža. Sto- in stokrat se je Ožbe pokesal, da se je kedaj pečal z njim in njegovo hišo, v nesreči je še le spoznal, kedo je njegov pravi prijatelj.

Po noči se je pri Ožbetu bolezen zopet nekoliko shujšala. Jel je blesti in mnogokrat je imenoval Sabinkino imé.

„Oh moj Bog, če umerje!“ tarnala je deklica. „Ljuba mamka Božja, ti izprosi pri Bogu, da se ozdravi, usliši me ubogo revo brez pomoči, ki se obračam k tebi v nadlogi!“

Nakrat šine Sabinki misel v glavo, ko bi Ožbe le res umerl, pa še ni

bil previden s sv. zakramenti. Nekaj časa prevdarja, kaj je storiti, potem pa gre tiho v Špelino kamrico in pokliče starko.

Žena še ni spala. Sabinka jej razodene svoje mnenje ter jo prosi, naj bi ona toliko časa čula pri bolniku, da pride iz mesta.

„Dekle, za-te je nevarno po noči samši krog hoditi,“ opominja jo žena, „lahko te kaka nesreča doleti. Počakajve raji do jutri.“

„Nič se ne bojte, mati, jaz vem pot, kar potečem pa bo, kedó mi bo neki kaj storil,“ to rekši ogerne veliko ruto, zapré vežne duri za seboj ter urno teče po stezi proti mestu.

Že je bila blizu ribčevega broda ter mislila zaklicati onostran, da bi prišel brodnik s čolnom, ko se domisli kapelice matere Božje pod gradom. Bilo je tjekaj le nekaj korakov, par očenašev pomoliti k božji porodnici za Ožbetovo rešitev iz bolezni, ne bo jo tolikanj mudilo. Urno steče tjekaj po zmrznjenem snegu, poklekne na klečalo pred znamenjem, v katerem je medlo berlela leščerba, ter jame goreče moliti k materi Božji, da bi izprosila zdravje Ožbetu pri Bogu.

Ravno je končala svojo molitev ter se zopet vernila proti brodu, ko začuje za seboj težke korake.

„Dekle, počakaj, greva skupaj!“ začuje se oholi glas pijanega človeka, ki je švedral po snegu.

Sabinka se stresne, spoznala je dobro Kovačevega Vida po glasu. Kar more, teče, videti, da pijanec urneje postoplje za njo.

„Le teci!“ kriči uni, „došel te bom pa vendar, če le pes ni.“ —

Na brodu zakliče Sabinka bolj v pomoč, nego da bi jo kedo prepeljal drugo stran, pa bodi si, da se ribiču ni ravno mudilo iz gorke postelje, ali pa je preslišal klic zaradi šumeče reke, preteklo je precej časa, preden se je prikazal na bregu. Sabinka je bila v grozni stiski, kajti pijani Vid je bil že čisto za njo. — Ob bregu je bil privezan majhen čolnič, ribič ga je bil menda pozabil prepeljati domu. Sabinka vidi, da ni družega pomočka. Priporoči se Bogu, odveže čoln ter zagrabi veslo. Ravno v tem trenutku je bil že tudi Vid na bregu. Požene se ter hoče skočiti v čoln, ki je bil še malo od kraja, pa v pijanosti se spodtakne ter pade v vodo, ki je bila pri kraji čisto plitva. Z grozno kletvijo in žuganjem skobacá počasi ves moker iz vodé, potem pa izgine v temni noči. — Sedaj privesljá tudi ribič s svojo plavjo Sabinki naproti, ki je s krepko roko sukala veslo, da je čolnič kaj urno plaval po reki.

„Za božji čas, dekle, si li mar neumna, da se staviš v takovo nevarnost!“ krega stari ribič deklico, videti njeno prederznost. „V tej mali škatlici si še jaz komaj upam po dnevi na vodo, kedar lovim ribe, ti pa se v takovi temi prederzneš čez reko. Preberne naj se ti čoln, ki ne znaš veslati, pa boš šla Bog te obvaruj! Kaj se ti tako mudi? zakaj ne čakaš?“

„Ožbe je hudo bolan, moram po duhovnega,“ pravi Sabinka, potem pa mu tudi razodene, kaj jo je primoralo, da se je prederznila sama prepeljati se.

„Kaj za Boga, ta človek nicoj išče,“ zmajuje ribič z glavo, „dvakrat sem ga že prepeljal necoj, plača mi pa nič.“ —

„Jaz se tega človeka tako bojim, sama ne vem zakaj! Nekaj posebnega ima, nekaj zopernega.“

„Nič se ga ne boj, jaz te bom spremil v mesto in nazaj,“ tolaži jo starec. „Čeravno sem star, takega rogovileža, kot je Vid, se pa še le ne ustrašim.“ —

„Oh, oče, če ste res tako dobri, da pojdete z menoj, iz serca vam bodem hvaležna,“ pravi Sabinka, „mene je sedaj res skoraj strah same.“

Ribič obleče poverh suknje še velik kozuh, vzeme v roko debelo gorjačo, potem pa se napotita obadva proti mestu. — —

Duhovnik, častitljiv starček, bil je še v molitev vtopljen, ko poterka Sabinka na njegova vrata. Brez odloga se odpravi k bolniku ne maraje niti za težavno pot, niti za stara leta, ki so ga težila. Znal je, kaj tirja dolžnost, in v voljo božjo vdan, opravljal je redno svoj posel. —

Ožbetu je bilo že nekoliko odleglo, ko pridejo z obhajilom. Ravno je zapel zvonček v znamenje, da bo prejel bolnik telo Gospodovo, ko se zunaj pod oknom nekdo gerdo zakrohoče in koj potem prileti debel kamen v sobo.

Vsi pričujoči se osupnjeni spogledajo.

„To je bil on, nihče drugi,“ mermra ribič ter hiti ven s svojo gorčavko, pa malopridnež jo je bil unesel, ni ga bilo več pod oknom. —

„To nekaj pomeni,“ pravijo duhovnik po opravljeni službi, „dobro bi bilo, ko bi kedo tukaj ostal po noči, ženski sami si ne morete pomagati.“

„Jaz ostanem,“ odverne ribič, „prepeljal vaji bo že moj sin doma, naj le cerkovnik pokliče!“

Duhovnik so potem Sabinko in Špelo še petolažili, da Ožbetova bolezen sedaj ni več tolikanj nevarna, ker je že najhuje prestal, treba mu je samo pridne strežbe in kmalo bo okreval, — potem pa se odpravita s cerkovnikom Kozmekom, ki si je v strahu pred tatovi izposodil ribčevo gorjačo, zopet proti domu, ribič pa ostane pri bolniku celo noč, pazé, ko bi se oni potepuh zopet odkod pritepel in mislil morda kaj hudega učiniti.

(Dalje prihodnjič.)

Kristijan II., kralj švedski.

(Spisal Fr Jaroslav.)

V davnem času so bile Danska, Norveška in Švedska tri ločene in nezavisne države, ki so imele vsaka svoje vlastne vladarje in svoje lastne zakone. Te zemlje ležé edna do druge; ljudstva, katera v njih živé, so si sorodna. Ali pred 465. leti po priliki je vladala te zemlje morda kraljica Marjeta, ki je umela vse tri zemlje spojiti v edno celoto, z Danske, Švedske in Norveške ustrojiti edno mogočno severno državo.

Vse tri v edno celoto spojene države so ostale Marjetinim potomcem, kateri pa niso bili tako modri kakor ona. Ugnjetavanja, katera so terpeli Švedi od svojih vladarjev danske rodovine, napravila so v sercih švedskih veliko

meržnjo do Dancev, in bila so povod neprestanim notranjim preprirom in uporom proti danskej vladi in mnogoletnim borbam med Švedi in Danci. Te borbe so časih prenehale, a so se kmalo znova in tem huje unele čim bolj ali manj je dotični vladar merzil Švede.

Spočetka 16. veka je bil kralj danski Kristijan II., katerega zgodovino-pisci zbog njegove okrutnosti nazivajo „severnim Neronom,“ noveji pa ga opravičujejo in hvalijo, češ, da je padel kot žrtva demokratiškega principa, katerega je krepko zagovarjal in branil. —

Kristijan je bil zelo zanikarno izrejen. Kot deček je bil v naukih pri nekem kononiku, ki je premalo pazil nanj, in zato se je najraje klatil z drugimi dečaki po mestnih ulicah. Tudi odrasel se je rad klatil po noči po mestu, ter razgrajal, kakor drugi surovi in neotesani mladeniči. Oče ga je pretepal včasih, in Kristijan je vsaki pot obetal, da se hoče poboljšati. Dvajset let starega surovega kraljiča pošlje oče na Norveško, da potre neprestane nemire. Kristijan je ta posel izveršil prav točno po okrutnih postavah tadanjih časov, in na verh še zelo okrutno. Leta 1508 napade neke ustajnike, ter jih neznanski ostro kaznuje. S takimi in enakimi čini pa je nadražil proti sebi plemstvo, katero je čedalje očitniše pokazovalo svojo nezadovoljnost, a to je zopet dajalo kralju vedno novih prilik, da se mu osveti, in tako je v nekoliko letih iztrebljeno bilo do malega vse plemstvo.

Po smerti svojega očeta je bil Kristijan v Kodanju kronan za kralja danskega, in v Opslem za kralja norveškega 1514. l. Švedska pa je poslala poslanca na kronanje.

No vse to ni moglo udušiti sovraštva, ki je že od prej tlelo med Dansko in Švedsko. Kristijan je javno izpovedal, da se hoče osvetiti Švedom, ker očetu njegovemu ni bilo dano do cela izveršiti namerjavane osvete. Ta izjava je še bolj podpihala sovraštvo med Dansko in Švedsko; kralj je povsodi pokazoval svojo meržnjo do Švedov, ter pri vsakej priliki kratil njihove pravice, in na razne načine je ugnjetaval narod. Švedom je bilo naposled to že vendar preveč, zedinijo se toraj in zakolnejo, da hočejo zbrati vse sile, da otresejo jarem danski, ter da uničijo tuje gospodstvo nad seboj. Kar so sklenili, to so tudi učinili. Na nekem zboru soglasno sklenejo, da nočejo več slušati Danske, in da Švedska je od slej samostalna država; vlado izroče odličnemu Švedu Sten Sturu. In tako se je pričela z največo togoto kervava borba med Dansko in Švedsko. Danci so se borili z odlično hrabrostjo za svojo imovino, Švedi pa so se zakleli, da hočejo ali poginiti, ali pa zmagati in osvoboditi se tujega jarma. Sperva so prevagovali Švedi, in že se je mislilo, da je napočil čas, da se do cela osvobodé danskega gospodstva.

No sreča ta je malo časa trajala. Hrabri Sten Sture pade, in z njim pade tudi švedska sreča. Danci več potov potolčejo Švede, in primorajo jih pristati na mir. Švedi obljubijo, da hočejo priznati Kristijana II. za svojega zakonitega vladarja, in on nasproti je obljubil njim, da hoče čuvati in braniti prava, katera so Švedom pripadala vsled starih dogovorov z Marjeto.

Potem dogovoru dojde Kristijan II. iz Kodanja v Stokholm, prestolno

švedsko mesto, dá se za švedskega kralja kronati 1520. l. Kristijana so v Stokholm spremljevali mnogi Danci, njegovi dvorniki, in tudi sama kraljica, da s svojo navzočnostjo povečava svečanost kronanja. Med dvorniki sta osobitega spomina vredna: Ditrih Slaghoek pozneje danski nadbiskup v Lundu, pa biskup Baldenake, katera sta največ vplivala na Kristijana.

Kedar je Kristijan v Stokholm došel, pozval je k sebi švedske velikaše, da s svojim podpisom poterdijo, da je švedski narod za svojega kralja soglasno izbral Kristijana. Vlastniki so vse to podpisali, kajti so se bali osvete kraljeve. Dva dni pozneje skliče Kristijan stokholmske stanovnike, katerim je biskup Baldenake dokazoval, da je Kristijan II. pravi švedski kralj, in da švedska država pripada njemu in njegovemu potomstvu: na to je prašal zbrane meščane, ali hočejo priznati Kristijana za svojega vladarja? Danska vojska je bila med tem tako razpostavljena, da so jo švedski meščani mogli videti in se prepričati, da vsako nasprotovanje je prazno in nevarno in zato na stavljen vprašanja nikdo ni odgovarjal, nego so vsi poklicani se zakleli, da hočejo zvesti biti Kristijanu. Na to je Baldenake proglasil Kristijana za kralja švedskega.

Takoj potem pa je začel Kristijan zopet jasno pokazovati svojo meržnjo do Švedov. O kronanju je do cela preziral švedske velikaše; odličja kraljevskega dostojanstva: krono, žezlo in meč, niso nosili Švedi, nego Danci v cerkev; za kralja ga ni kronal švedski, nego danski nadbiskup, in po kronanju je samo Dance in tujce odlikoval z raznimi darovi. Težko je bilo Švedom, ko so videli, da jih kralj tako prezira. A to še ni bilo vse, huje gorje švedskemu narodu je imelo še le priti.

Samo oni vladar je jak, čegar sila je osnovana na ljubezen ljudstva.

Orožani vojaki morejo nekaj časa deržati na uzdi podjarmljeni narod, in morejo učiniti, da vladar doseže svoje namere, ali tako osnovana vlada ne more biti dolgotrajna pri narodu, kateri ljubi svojo svobodo, in kateri ima serce, da s svojo kervjo obrani se tujega nasilstva. Kristijan je dobro znal, da ga Švedi ne morejo terpeti, a vendar je hotel utrditi se v oblasti, kar pa ni šlo, dokler so Švedi imeli znamenitih mož, kateri so jih mogli napotiti na to, kako se morejo otresti danske nadvlade. Kristijan tedaj je sklenil osvetiti se svojim nekdanjim neprijateljem ter tako iztrebiti vso švedsko gospodo, da potem more brezskerbno piti kri bednega švedskega naroda. On je zabil dane besede, da hoče čuvati švedsko pravo, on se ni bal pogaziti zakletve, da noče nič delati proti švedskim domačim zakonom. Kristijan je imel oblast v roki, in zato je hotel, da se zgodi, kar je zahtevalo njegovo kervižejno serce.

No Kristijanu je pri vsem tem šel ponevedoma na roke nemirni Gustav Trolle, švedski biskup v Upsali, ki je bil rodovinski neprijatelj Sturum. Gustav Trolle je začel naposled javno svajo s Sten Sturum, upraviteljem Švedske, in se je utaboril v svojem gradu Stoeke pri Stokholmu, Kristijan II. pošlje pomoči biskupu, no mladi Gustav Vaza jo je odbil. Biskup se mora naposled udati, upravitelj Sture da ga zapreti, grad njegov razvaliti, in na državnem zboru v Arbogi vzeti mu biskupijo.

Biskup se je pritožil v Rimu, kjer so določili, da se ima sestaviti duhovenska sodnija, katera naj reši to zadevo. To sodnijo so sestavili na Danskem, ki je državnega upravitelja s pristaši izobčila, Švedsko pa z interdiktom obložila. Izveršitev vsega tega pa je dal Kristijan sebi izročiti, ker se je mu ponujala najugodniša prilika, da se osveti Švedom. —

Najpreje je v zadevo Trollovo zapel zvit Kristijan udovo Sten Stura, državni švedski zbor, potem starešinstvo mesta Stokholma in polagoma tudi plemstvo. Začele so se seje nove državne sodnije od Kristijana sestavljene, kljub ugovarjanju Gustava Trolla, ki je zahteval, da izveršitev kazni se ima prepustiti Rimu. Danci so berzo sodili, izrekli so, da vsi švedski velikaši, kateri so žalili Trolla, imajo se pogubiti.

Ta pretveza tedaj je bila sredstvo, s katerim je Kristijan nameraval švedski narod oropati njegovih velikašev, svetovalcev in načelnikov.

Kedar so Danci izrekli svojo sodbo, stopijo v sodnijo danski vojaki in vkujejo vse v sodniji nahajajoče se švedske velikaše, zapró v kraljevem gradu, da jih od tu koj drugi dan izpeljejo na morišče. Sturova udova Kristina je bila tudi vkovana v železje, in odpravljena v ječo na nek danski grad. Mahoma je bilo zapovedano, da se na mestnem tergu postavi mnogo vešal, na katera so obsojeni bili najplemenitiši Švedi. Dela pri vešalah so se izverševala na vso moč tiho in berzo po noči, da meščani švedski ne bi izvedeli, kaj se ima zgoditi, kajti Kristijan se je vendar le bal osvete švedskega naroda.

Dne 8. nov. 1520. l. bil je žalosten dan, ko so pale nedolžne švedske žrtve Kristijanove okrutnosti. Na vse zgodaj so danski vojaki zaperli vsa mestna vrata, meščanom je bilo prepovedano ta dan iziti iz hiš na ulice; ulice so bile prepolnjene z danskimi vojaki, topovi so stali pripravljeni na tergh in po ulicah, da bi takoj poderli vsako mogočo prederznost in nasprotovanje stokholmskih stanovnikov. Strah in groza je prevzela celo mesto, nikdo ni znal, kaj bode, vsaki se je tresel zbog grozovite neizvestnosti, smert je grozila povsodi. Stanovniki stokholmski so kljub strogeji prepovedi izšli iz hiš, zbirali se na ulicah, in trumoma vreli proti gradu, da bi bili priče nepričakovanih dogodkov.

Odpró se vrata grada, in zbrani meščani zadregetajo od čuda in groze. 94 najznamenitših Švedov, med njimi dva biskupa, vsi državni poslanci in starešine mesta Stokholma, par za parom, oblečeni v najdragocenišo obleko, kakor so bili oblečeni pri kronanju, v težkem železju in okroženi od danskih vojakov, stopa na morišče. Zbrano ljudstvo zaječi od tuge in bola, ko vidi, da bodo tako nečestno pogubljeni najznamenitiši ljudje vse Švedske. Nekateri meščani so poskušali, da iztergajo iz rok Dancem nedolžne žrtve, ali zastonj je bila poskušnja. Z orožjem planejo vojaki na neorožene meščane, mnogo jih pograbi, druge pa posekajo. Neki obsojen Šved je hotel govoriti narodu in unemati na osveto zbog nedolžno prelite kervi, ali vojaki napravijo tolik hrup z orožjem, da se besede niso mogle razumeti. Na vse strani so imeli rabeljni dosti dela: biskupoma, državnim poslancem, starešinom stokholmskim in drugim znamenitim švedskim velikašem so odsekali glave, druge pa so poobesili. Med

pogubljenimi je bil tudi Erich Johanson, potomec stare švedske kraljevske hiše, oče Gustava Vaze, ki je pozneje osvobodil Švede danske nadoblasti. Švedi so junški umirali. Švedski vitez Mans Jenson, ki je mesto Kalmar hrabro branil proti Dancem, bil je križan in potem na kose raztergan. S križa je še pozival narod na osveto proti Dancem.

Kri je tekla v Stokholmu, Kristijan pa se je naslajeval na mukah na smert obsojenih Švedov, in kedar so že vsi pogubljeni bili, šel je na izprehod. Pod smertno kaznijo zabrani zagrebsti pomorjene, na tergu so ležala njihova trupla za hrano psom in ticam. Tudi truplu pokojnega Stura ni prizanesel, dal ga je izkopati iz groba, razsekati in kosce raznesti po vsej zemlji. Še le čez nekaj dni, ko so trupla jela smerdeti, zapové Kristijan, da se sožgó pred vrati mestnimi.

Še ni ugasil Kristijan svoje žeje po kervi. On ni mogel v ednem mahu pograbit vseh odličnih Švedov; neki niso bili došli v Stokholm na kronanje, neki so se poskrili oni kervavi dan, da si so danski vojaki pretaknili vse hiše ter pri tej priliki mnogo zla meščanom, ženam in dekletam prizadeli, ter dobili priliko pobegniti. Kristijan je hotel tudi njé pograbit, in zato naznani, da odpušča vsem Švedom, in da želi, da se pozabi vse, kar se je bilo zgodilo, in da zanaprej se nima zgoditi nič žalega nikomur. Neki so se dali preslepiti, in so se povernili v Stokholm; ali vsi so bili pogubljeni. Begunci, katere so danski vojaki po potih nalovili, bili so s konji raztergani. Kristijan je prepotoval zemljo, v vseh mestih je stavil vešala, in pogubil je vsakega, ki se je protivil njegovim naredbam. Povsodi, kamor je došel, tekla je kri nedolžnih Švedov, po vseh potéh so ga spremljevale kletve mater, žen in sester pomorjenih.

Kristijan ni mogel bivati v zemlji, v kateraj ni bilo nikogar, ki bi mu dobro želel, kjer je povsodi, kamor je stopil, čul kletev. Verne se toraj na Dansko pustivši namestnikov na Švedskem, kateri so jo globili in upropastovali.

Naposled so se Švedi naveličali neznosljivega jarma, in gotovi so bili ustati proti svojim tlačiteljem na prvi poziv. Rešitelj Švedov danskega jarma pa je bil Gustav Vaza, ki je bil ubegnil Kristijanovemu preganjanju, in ki je osnoval rodovino, iz katere je izšlo nekoliko znamenitih švedskih kraljev.

Nekoliko let po teh kervavih dogodkih je Kristijan II. izgubil tudi danski prestolj, in umerl je v ječi.

Zgodovinske in potopisne čertice.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Dalje.)

Pripovedovali so si, kje je vsak bil ta den. Sosed, zraven kterega sem sedel, je pravil, da je bil z okrajnim poglavarjem na Št. Jurški gori nad Jenbahom in je močno hvalil ondotni razgled, kislega vina pa, kateri se ondi toči,

ni mogel hvaliti. Ravno ta je tudi vedel povedati, da se je telegrafično nannil dohod cesarja Viljema za drugo nedeljo, 17. okt. Kufstein, v starih listinah Caofstein, izvaja svoje poimenovanje od kupcev, ki so se tū naselili in kupčevali po Inu in Dunaju. Mesto in okolica je bila podložna bavarskim vojvodam, še le cesar Maksimilijan se mesta s silo polasti, pozneje pa so se za mesto in terdnjavo bili in topli Bavarci, Francozi, Avstrijani in Tirolski strelci l. 1809.

Mestice ni kaj posebno veliko, važno pa je, ker ima na visoki skali vterjen grad in je tik Bavarske meje nad Inom. Nekaj let je v stolpu ovega vterjenega grada kot jetnik bival siloviti madjarski ropar Rosza Sandor, ki pa je izpuščen iz ječe kmalo zopet pokazal, da ječa malokoga poboljša ali spokori. Zdaj ste v gradu 2 kompaniji polka Maroičičevega. Ko sem zjutraj pod gradom stoječ zidovje ogledoval, so ravno v velikem zaboju na dolgi vervi v grad motali jestvine in kar jim je družega treba.

Drugo jutro so po teržišču popravljali tlak; živa potreba je že bila. Kajti, kjer je bil še stari tlak, sem bral z velikimi čerkami naznanjen flajšter za kurje oči, — gotovo je lekar od svojega flajštra lep dobiček imel. Poglejva še v cerkev, ktera je na zvišenem planu ravno pod gradom. Čedna in prostorna je, kar se sme sploh reči od vseh cerkev po Inski dolini. Oltarje ima le tri in to se mi tudi dopada. Čemu toliko oltarjev, po 5, 7, ali še več, ako niso potrebni niti spodobno čedni? Stebre ima okrogle, obočne, rebri malane, slike v oltarjih nove.

Od Kufstein-a do Mnihovega.

11. oktobra.

Ob 9. sem že bil na kolodvoru; ob $\frac{1}{2}$ 10 je odšel vlak na Bavarsko. Kako prijetno mi je bilo, ko na kolodvoru najdem znanega stotnika od korškega polka, kterega že 10 let nisem videl! Do odhoda sva imela dosti se pomenkovati. Na tem kolodvoru ste pod eno streho: avstrijsanska in bavarska colnija in kasi za avstrijsanske in bavarske železnice.

Kedar se pripelješ iz Bavarskega, te preiskujejo avstrijsanski colnarji, ako pa hočeš na Bavarsko, moraš odkriti bavarskim financarjem svoje imetje; večidel so zadovoljni, da jim dovoliš en sam pogled v predalčke svoje usnjače.

V kupeji ogledam si najpred svoje popotne drugove. Vstrič mene sedi Prusak, rojen v Gnezdnu, toraj Poljak. Bival je nekoliko mescev v Meranu zaradi pljučne bolezni in vračal se je domu v Gnezdno. Ž njim sem se obhodil par dni in od njega zvedel, da je naredil izpit za latinščino in gerščino in ima že službo na Berolinski gimnaziji, toda zavoljo mladosti še ni za profesorja poterjen.

V isti kupej se vsede tudi deželni svetovalec iz Berna s svojima hčerama, rojen Čeh iz Moravskega, ki se je s hčerama česki pogovarjal. Bila je družinica v Terstu in Benedkah in namenjena vrniti se čez Solnograd in Dunaj v Berno. Še mlad gospod z mlado soprogo je slonel v nasprotnem kotiču, postarani deželni svetovalec mu je rekal: „moj kolega“. Prej ko ne, je svojo mlado gospico peljal na vetrenje. Nji se je potovanje presneto dopadlo in ne-

rada se je vračala domú, al se je tudi soprogu tako dopadlo, držati vedno možnijo odperto, ni omenil.

Po noči so se gore pobelile z novim snegom in goste megle so jih pokrivalo do poldneva, — zatoraj nismo kaj daleč videli iz vagona. Že davno se vozimo po bavarski zemlji na levem obrežju Ina, dokler je desno obrežje še avstrijsko. Perva postaja na Bavarski meji je: Kiefersfelden, nekoliko znana po onem nesrečnem župniku, ki je svojo farno cerkev zlorabil za svoje staro katoliške zmote, pridna soseska pa je bila primorana hoditi k službi božji na Tirolsko. Komaj smo bili ven iz gor, dež preneha in oblaki se pretergajo. V Rosenheim-u presedemo, v Holzkirhen-u zopet; tú pa je bilo premalo vagonov drugega razreda. Že sem namenjen stopiti v vagon tretjega razreda, ko mi moj poljski tovarš še vbrani, rekši: „Nikar tega, zdaj nam morajo dati prostora v prvem razredu.“ Zato mi pa ni bilo nič kaj mar, ker se v tretjem razredu več sliši in vidi.

Od Holzkirhen-a do Mnirovega vožnja ni posebno zanimiva; voziš se po enolični planjavi, po lokah in medlem polji. V enem kraju proti Mnirovem zapazim tik železnice nekoliko hiš, ktere so bile vse enako velike, visoke, dolge in široke, enako pobarvane, kakor stojé soldatje na paradi. Nisem poprašal nikogar, kaj so te hiše; mislil sem si pa, prej ko ne bodo hiše za delalce. Pozneje sem zvedel, da sem prav uganul; hiše za delalce so bile in ako dalec nekoliko let, če se ne motim 15 ali 20 pri gospodu dela, dobi hišico v lastnino. Oj kako malo mikavna je tá enakoličnost v planjavi brez drevja!

Po dolgotrajni planjavi je mene in Poljaka kratkočasila neka gospa ali gospodična srednjih let. Pravila je od neke sloveče zdraviteljice v ondotni okolici, ktera je celo od vlade dobila dovoljenje, da sme ozdravljati, ker je neki srečno ozdravila nektare visoke osebe. Ko je zgovorno pripovedovala umetnost zdraviteljice, strogi red, ki ga ima v hiši, njeno dobrotljivost do ubogih in premožnost, je berlinskemu profesorju skipel serd nad ljudsko prazno vero in ženskim sleparstvom. Gospa pa se ni dala odverniti od svojega mnjenja; čim več se je gospod profesor togotil, tim bolj mu je nagajala. Tudi jaz sem na videz potegnil z gospo, da sva ga prav v rog nagnala in obmolknil je. — Dala je nama še ta svet na pot v Mnirovo, naj se vode varujeva, ker je tujcem nevarna in pogostoma napravlja merzlične bolezni tém, ki je niso vajeni. Prav rada ji obljubiva, da vode ne bova preveč pila, kajti v Mnirovo nihče ne hodi vode pit, ker se ondi toči okusno pivo in po ceni. A vendar sem moral vode piti. —

Dostikrat sem se na vožnji spominjal, koliko prijetniše je bilo potovanje do Holzkirhen-a l. 1860 mesca julija. Takrat sem se peljal od Inomosta do Jenbaha, od tod sem jo večidel peš mahal k Ahenskemu jezeru in drugi dan peš do kopelj v Rutah. — Bila je nedelja po poldne in den sončen, ne prevroč, ko se pripeljem do Jenbah-a. V gostilnici, kjer sem se za peš pot okrepčeval, je bilo vse živo in židane volje; mladi svet iz okoličnih hribov in dolinic se je sešel in se po svoji šegi radoval. Mlada dekleta so plamenele od plesa in vina. Mlad logar se mi ponudi v spremljevalca; se ve, da mi je bil

všeč, ker mi je ob enem tudi usnjače nosil in vse gore kazal in imenoval. Pervo, kar me je takratanimalo, je bila čversta ženska s pipo v ustih, prav moško puhajoča. Ko logar vidi, da se začudim, mi pravi, to ni kaj posebnega, kajti v Tirolih in na Predarlskem tudi ženske tobak puhajo. Kako ponosno so gledali za nama sivi grebeni Duksenskega gorovja! ko še le do jezera pridem, ki se je lesketalo v najlepšem svitu večernega solnea, obrobjeno od zelenih gozdov in visokih hribov, se ga dolgo, dolgo nisem mogel nagledati.

Pokazal mi je tudi na prijazno cerkvico, z rudečo streho, ktera je iz višega berda gledala v prijazno dolino to je Ebeh-Ravna. Tam gori je molila in počiva sv. Notburga, izgled vsem deklam in poslom. Ko sem v mladih letih prišel večkrat h križam pri Celovcu, sem kaj rad gledal v cerkvi sliko na desni steni. Mlado dekle stoji na polji, nad njo pa visi serp v zraku. Takrat nisem vedel, kaj slika pomeni, legenda mi je to povedala, logar me je pa opomnil, — tam gori je tisti kraj, kjer je pobožna dekla služila in se je dogodilo, kar podoba naznanja. Ponudila se je kmetu za poljno deklo, a storila je pogodbo, da ji bo dovoljeno ob sabotah delati le do zvonjenja k delopustu. Kmet ji to poterdi. Ko ji pa neko saboto tega noče dovoliti, obesi v dokaz svoje pravice serp v zrak, in serp obvisi nekaj časa, da so vsi ostermeli. — Njen grob je bil mnogo obiskovan od pobožnih romarjev.

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasnice.

(Nabral Lav. Gorénjec — Podgoričan.)

Nekov vinjen kmet se je peljal na svojem priprostem vozi, priprežena je imel dva vola, in sreča svojega spahijo, ki je v kočji peljal se s štirimi konji, a se mu ne umakne. Spahija ga vstavi in povpraša: „Ali poznaš ti mene?“ — „Poznam Vas.“ — „Povedi torej, kedo sem jaz!“ — „Gospod ste!“ — „A čegava je le-ta vas?“ — „Moja je,“ odgovori kmet. — Spahija se odpelje naprej. Drugega dne pokliče kmeta, zato da bi mu dal nekaj takega, kar bi kmeta živo spominjalo na spahijo. Kmet do čela oterpel pride k svojemu spahiji, spahija pa ga vpraša: „Ali poznaš mene, dragi moj?“ — Kmet se prestraši, kajti spomnil se je, da mu o takej prilici, ko spahija ubogemu kmetu reče: dragi moj, ne prizanesi leskova mast. A kmet se ojači, ter spahiji odgovori: „Poznam Vas, čestiti gospodar!“ — „Torej povedi, kedo sem jaz?“ — „Naš milostivi gospodar ste!“ — „A čegava je le-ta vas?“ — „Denes je Vaša, čestiti gospodar, včeraj pa je bila moja, zato ker sem bil pijan!“ odgovori kmet resno. Spahija se je nasmijal, kajti le-ta odgovor mu je bil po godu — a nij mu le prizanesel namenjene kazni, temveč nadaril ga je in izpustil domú.

* * *

„Povedite mi, kako se more človek obvarovati napadov in sovražnikov?“ povprašal je o nekej priliki nekedo učenega in bistrumnega Francoza Cham-

pforta. „To pač nij težko,“ odgovori mu Champfort, „treba je človeku le, da je brezi vsakoršnega značaja, a verhi tega puhloglavec, pa nij treba bati se mu nikakoršnih napadov, ni sovražnikov.“

* * *

Nekdo je Dijogena povprašal, kako bi se najbolje mogel osvetiti svojim sovražnikom. „Ako jim bodeš,“ odgovori modrijan, „kolikor je moči — dober in pravičen.“

Valvasorjevo „Ehre des Herzogthums Krain“ namerava domoljubna družba izdajati vnovič in je ravno kar razposlala vabila na naročevanje. Ta nova izdaja bo po tisku in podobah, sploh po obliki popolnoma enaka izvirni Valvasorjevi, a izhajala bo v zvezkih po šest pól ali 48 strani po dvakrat na mesec; vsak tak zvezek bo veljal 50 kraje in se plačeval sproti. Naročuje se naravnost pri založniku g. J. Krajcu, voditelji Blaznikove tiskarne v Ljubljani, pa tudi lahko v vsaki bukvarni. — Misel ta je lepa domoljubna in zasluži podpore od vseh strani. Valvasorjeve knjige se le še redko kje nahajajo, a še te niso popolne. Da je pa „Valvasor“ imenitna knjiga vsakemu omikanemu človeku, posebno zgodovinarjem, o tem ni dvombe. Tedaj bodo izdajatelji gotovo vstregli marsikomu, ker mu bodo dali priliko, počasi in za malo denarja napraviti si svo knjižo. Ni dvomiti, da ne bi našli obilno naročnikov ne le po Kranjskem, ampak tudi drugje, kjer živé ljudje ki se brigajo za Kranjsko zgodovino, posebno pa po sosednej Štajerskej in Koroškej. Mi jim želimo to in priporočamo najgorkeje to podvzetje obilni podpori. Vabilu ste pridjani dve sliki iz „Valvasorja“ natančno po izvirniku izpeljani, z dotičnim tekstom; vse je lično in lepo. Pričela se bo izdaja z „gradovi, mesti in tergi,“ prvi zvezek bo izšel še pred novim letom.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Č. g. Huber Alojz, fajmošter v Št. Paternianu, je dobil dekanijsko faro Špital in č. g. Baugartner Mihael, provizor v Št. Boštjanu spod Ojstrico, ondotno faro. Čast g. Koler Janez, fajmošter v Štebnu pri Trušnjah, je poterjen za dekanijskega svetovalca. Č. g. Krzystyniak Andr., provizor v Zaberdei, pride za provizorja v Št. Paternian in faro Zaberde oskerbuje č. g. fajmošter Jörer Jož. v Arijah. — Umerl je dne 5. dec. čast. g. Grassler Jož., kaplan v Glodnici.

Vabilo na naročbo.

Z današnjo številko smo sklenili osmi tečaj „Besednikov“. Izdajali ga bomo tudi prihodnje leto, zato prosimo, da nam ostanejo vsi dosedanji naročniki zvesti in se oglasi tudi mnogo novih.

Donášal bode „Besednik“ kakor do sedaj: Pesni, povesti, novele, hu moreske, podučne spise iz zgodovine, naravoslovja, zemljepisja, zdravilstva id. Vse obravnave odbora družbe sv. Mohora, zato ga še posebej priporočamo čč. gg. poverjenikom.

Ker nam ni bilo mogoče letos dokončati obširne povesti: „Sabinka, slovenska junakinja“, nadaljevali jo bomo prihodnje leto. Da pa tudi novi naročniki zamorejo dobiti celo povest, dali smo letos napraviti nekoliko več iztisov, in se dobi celi letošnji tečaj za 1 gld. 50 kr.

Iskreno zahvalo izrekamo gg. pisateljem za obilno podporo, pristavljemo pa prošnjo, da bi nas tudi zanaprej ne zapustili.

Naročnina za celo leto iznaša 2 gld. in se pošilja najceneje s poštnimi nakaznicami (Post-Anweisungen).

Vredništvo in opravištvo „Besednika“.

Listnica. G. Š. . . . ov T. v Lj.: Trudite se in sčasoma bodejo izdelki za tisk pripravljeni. Nekaj bomo o priložnosti porabili. — G. I. L. v G. Dobite! Letnik 1876 velja fl. 1 50.

Izdajatelj in odgovorni vrednik: J. Golé. — Tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.

